

**Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
Από την πρόκληση της υλοποίησης στην πρόκληση της επέκτασης
λειτουργιών, υπηρεσιών, δημιουργών και χρηστών.**

Φίλιππος Χ. Τσιμπόγλου

Διευθυντής Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου
Συντονιστής υλοποίησης Συλλογικού Καταλόγου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

1 Εισαγωγή.

Η δημιουργία και συντήρηση Συλλογικών Καταλόγων εντάσσεται στο ευρύτερο πεδίο συνεργασίας των βιβλιοθηκών (Τσιμπόγλου 2005:1-478). Οι βασικές ανάγκες που καλύπτουν οι Συλλογικοί Κατάλογοι περιλαμβάνουν, άμεσα, τη διευκόλυνση και προτυποποίηση της καταλογογράφησης και την υποστήριξη λειτουργιών διαδανεισμού. Έμμεσα, μπορούν να αξιοποιηθούν ως πηγές για την ανάπτυξη τοπικών συλλογών, δημιουργία θεματικών κλπ. βιβλιογραφιών, εξαγωγή στατιστικών στοιχείων, ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση συλλογών.

Αν λάβουμε υπόψη ότι το σύστημα διανομής δελτίων καταλόγου (catalog cards) στις Αμερικανικές βιβλιοθήκες ξεκίνησε από τη Library of Congress στις αρχές του 1900 (Bostick 2001, 27:128-130), τότε η καθυστέρηση της δημιουργίας ανάλογης υπηρεσίας-λειτουργίας στην Ελλάδα συμπληρώνει ήδη 106 χρόνια. Ειδικά, όσον αφορά την λειτουργία της καταλογογράφησης στην ελληνική πραγματικότητα παρατηρούμε ότι ακόμη μέχρι τις μέρες μας η ισχύουσα κατάσταση συνοψίζεται στην πρόταση:

Κάθε βιβλίο καταλογογραφείται πρωτότυπα τόσες φορές όσες και οι βιβλιοθήκες οι οποίες το αποκτούν.

Οι λόγοι που οδήγησαν και συντηρούν αυτή την ευρύτατα «εμπεδωμένη κανονικότητα» συνοψίζονται στους παρακάτω:

- Περιοριστική θεώρηση των ορίων του *συστήματος* βιβλιοθηκών στα όρια κάθε τοπικής, μεμονωμένης βιβλιοθήκης
- Αδυναμία κεντρικής υπηρεσίας καταλογογράφησης,
- Έλλειψη πολιτικών καταλογογράφησης,
- Συνύπαρξη διαφορετικών πολιτικών,
- Άγνοια για δυνατότητες εναλλακτικών λύσεων,
- Παράβλεψη των διαστάσεων κόστους και ποιότητας

Οι συνέπειες αυτής της κατάστασης οδηγούν, μεταξύ άλλων:

1. Σε πολλαπλάσιο κόστος καταλογογράφησης από το ορθολογικά επιβαλλόμενο. Εάν υποθέσουμε ότι 100 κοινοί τίτλοι αποκτούνται σε ένα χρόνο από 1000 βιβλιοθήκες, τότε, είτε αρκετές δεκάδες χιλιάδων βιβλίων θα παραμείνουν ακαταλογογράφητα για χρόνια, είτε θα πραγματοποιηθούν δυνητικά 100.000 πρωτότυπες καταλογογραφήσεις με το ανάλογο (περίπου χιλιαπλάσιο) κόστος αντί των 100 πρωτότυπων καταλογογραφήσεων που πραγματικά απαιτούνται.
2. Σε ανομοιογένεια και συνεχή απόκλιση από εθνικές πολιτικές καταλογογράφησης-ευρετηρίασης. Το χειρότερο είναι ότι οι 100.000 δυνητικές καταλογογραφήσεις θα

διαφέρουν μεταξύ τους σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακόμη και μια μελλοντική ένταξή τους σε Συλλογικό Κατάλογο καθίσταται εν τη γενέσει προβληματική.

3. Σε στέρηση δυνατοτήτων του ανεπαρκούς αριθμητικά προσωπικού των μεμονωμένων βιβλιοθηκών να αναλάβουν επιπρόσθετες δραστηριότητες που απαιτούνται για τη λειτουργία και την ανάπτυξή τους.

Η εναλλακτική προσέγγιση που προβάλλεται ως διέξοδος στο πρόβλημα, συνοψίζεται στην πρόταση:

Κάθε βιβλίο καταλογογραφείται μία φορά. Η εγγραφή αξιοποιείται από όλες τις βιβλιοθήκες που το αποκτούν.

Τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για την εφαρμογή της «εναλλακτικής κανονικότητας» περιλαμβάνουν:

1. Εκτίμηση του κόστους καταλογογράφησης σε πυρήνα Δημοσίων και Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, εκτίμηση ή αναγωγή σε εθνικό επίπεδο.
2. Υποστήριξη προσπαθειών κεντρικής υπηρεσίας καταλογογράφησης, συντονισμός συνεργασιών μεταξύ των μεμονωμένων μέχρι τώρα προσπαθειών.
3. Δημιουργία, διάθεση εργαλείων και καθιέρωση πολιτικών.
4. Εμπέδωση της νέας κανονικότητας, διάδοση με σεμινάρια, επιμόρφωση, Σχολές Βιβλιοθηκονομίας.
5. Αποτίμηση κόστους και ποιότητας αποτελεσμάτων. Αποτίμηση εξωτερικών οικονομιών.
6. Επιλογή καλών πρακτικών, διάδοσή τους.

2 Συλλογικοί Κατάλογοι στην Ελλάδα: Μια καταγραφή πρωτοβουλιών και προσπαθειών

Δύο αξιοσημείωτες προσπάθειες της προψηφιακής εποχής περιλαμβάνουν τη δημιουργία και κυκλοφορία του Συλλογικού Καταλόγου Βιο-ιατρικών Περιοδικών Αττικής, το 1966 από τον ιατρό Νικόλαο Τζαμουράνη (Τζαμουράνης 1977, 32) και την κυκλοφορία του Συλλογικού Καταλόγου Επιστημονικών Περιοδικών Βιβλιοθηκών της περιοχής Αθηνών, που εκδόθηκε το 1968 από το Αθηναϊκό Κέντρο Οικιστικής¹ με επιμέλεια της Ann Martin Papazoglou (Papazoglou 1968). Ο πρώτος κατάλογος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Προήλθε από την καταγραφή συλλογών περιοδικών 54 βιβλιοθηκών της Αττικής, προσωπικά από τον ίδιο τον ιατρό Ν. Τζαμουράνη. Περιλάμβανε πληροφορίες συλλογών (holdings) για 1.450 βιο-ιατρικά περιοδικά. Παρότι δεν ενημερώθηκε ποτέ με νεότερα στοιχεία και αλλαγές, αποτέλεσε για περισσότερο από μια εικοσιπενταετία μοναδικό, πολύτιμο και αποτελεσματικό εργαλείο εντοπισμού περιοδικών στο χώρο των βιο-ιατρικών επιστημών στην Αττική. Ωστόσο, ο κατάλογος Τζαμουράνη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί προϊόν συνεργασίας βιβλιοθηκών, αφού προήλθε από την προσωπική ενασχόληση του συντάκτη του. Αντίθετα μάλιστα, το γεγονός αυτής του της πρωτοβουλίας:

1. Αποκαλύπτει την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των βιβλιοθηκών εκείνης της εποχής.

---

¹ Γνωστός ως «κατάλογος Δοξιάδη» από το όνομα του δημιουργού του Αθηναϊκού Κέντρου Οικιστικής.

2. Τονίζει τις περιορισμένες δυνατότητες του μοντέλου της απομονωμένης βιβλιοθήκης στην κάλυψη εκείνων των πραγματικών αναγκών των χρηστών που εξαρτώνται από άλλα συστήματα, εκτός συγκεκριμένης βιβλιοθήκης.
3. Οδηγεί στην άποψη ότι για να δημιουργηθούν οι δυνατότητες κάλυψης τέτοιων αναγκών από ένα πιθανό μοντέλο συνεργασίας βιβλιοθηκών πρέπει να διευρυνθούν τα όρια θεώρησης του συστήματος αναφοράς. Κάθε βιβλιοθήκη πρέπει να θεωρεί τον εαυτό της ως ενεργό συστατικό ενός υπερσυστήματος. Όσο τα εκτός συγκεκριμένης βιβλιοθήκης συστήματα αντιμετωπίζονται ως περιβάλλον και όχι ως συστατικά ενός ευρύτερου συστήματος, το αποτέλεσμα θα είναι οι άλλες βιβλιοθήκες να θεωρούνται ή/και να βρίσκονται εκτός ελέγχου.

Επιπλέον η δημιουργία του καταλόγου Τζαμουράνη αποκαλύπτει ότι στο μοντέλο των μεμονωμένων βιβλιοθηκών, αυτές όχι μόνον αδυνατούν να προβλέψουν και να προετοιμαστούν για επερχόμενες ανάγκες, αλλά και να καλύψουν τις ήδη υφιστάμενες και εκδηλωθείσες, ακόμη και όταν ένα τέτοιο εγχείρημα αποδεδεικνύεται εφικτό για τις δυνατότητες, τον προϋπολογισμό, τις γνώσεις ενός μόνον προσώπου, το οποίο πέραν των προσόντων του διέθετε και την ιδιότητα, άρα και τις πιεστικές ανάγκες, του τελικού χρήστη, ιδιότητα και ανάγκες που δυστυχώς λείπουν από την πλειονότητα των βιβλιοθηκονόμων.

Σημαντικότερη στο πεδίο των Συλλογικών Καταλόγων είναι η περίπτωση του «Συλλογικού Καταλόγου Περιοδικών στις Ελληνικές Επιστημονικές Βιβλιοθήκες» που άρχισε από το ΕΚΤ το 1983 (Τσιμπόγλου et al. 1998, πέμπτη έκδοση:1-1513) για τους εξής λόγους:

1. Η ανάπτυξή του σήμαινε για πρώτη φορά την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούσαν το σύστημα των ελληνικών επιστημονικών βιβλιοθηκών και όχι μια μεμονωμένη βιβλιοθήκη.
2. Αποτελεί την πρώτη συστηματική συνεργασία μεταξύ ενός μεγάλου αριθμού ανομοιογενών βιβλιοθηκών για την παραγωγή συλλογικού προϊόντος, η οποία συνεχίζεται επί 23 χρόνια.
3. Αποτελεί την τεκμηριωτική βάση για την λειτουργία της δεύτερης συστηματικής συνεργασίας: του Δικτύου Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών (Τσιμπόγλου 1998:207-237) (Tsimpoglou 2004, 32:169-175).

Ο Συλλογικός Κατάλογος Περιοδικών είναι «υποτελούς» τύπου (slave type), αναπτύσσεται δευτερογενώς, από τη συγκέντρωση δεδομένων των τοπικών καταλόγων των βιβλιοθηκών μελών. Ενημερώνεται από το προσωπικό του ΕΚΤ με τα στοιχεία των αλλαγών των τοπικών καταλόγων, τα οποία στέλνονται τακτικά από τις βιβλιοθήκες μέλη. Παρά την ωριμότητά του, η εισαγωγή δεδομένων και οι ενημερώσεις πραγματοποιούνται ακόμα χωρίς ιδιαίτερη αυτοματοποίηση ήτοι εκτός σύνδεσης (offline) και με πληκτρολόγηση.

Μια πρωτοβουλία που εντάσσεται στις προσπάθειες δημιουργίας Συλλογικών Καταλόγων αποτελεί και η βάση δεδομένων ARGOS (ARchaeological Greek Online System), για την οποία υπάρχει ιδιαίτερη αναφορά στην ημερίδα.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 επιχειρείται μια προσπάθεια δημιουργίας Συλλογικού Καταλόγου (βιβλίων) με τρεις στην αρχή και δέκα στη συνέχεια Δημόσιες/Δημοτικές/Λαϊκές Βιβλιοθήκες που χρησιμοποιούν το πρόγραμμα ABEKT.

Είναι η πρώτη φορά που αξιοποιείται η ανταλλαγή εγγραφών σε μορφότυπο MARC μεταξύ ελληνικών βιβλιοθηκών. Ο πιλοτικός κατάλογος που δημιουργήθηκε περιλάμβανε 20.000 εγγραφές. Στο τέλος του πιλοτικού προγράμματος, πέραν του συλλογικού καταλόγου, παραδόθηκαν στο ΕΚΤ και τα αρχεία καθιερωμένων αποδόσεων για τις σειρές, τους εκδότες, και τα συλλογικά όργανα που περιλαμβάνονταν στις εγγραφές των ενταγμένων βιβλιοθηκών. Για τις αποδόσεις των συγγραφέων ακολουθήθηκαν οι καθιερώσεις της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας. Ένα σημαντικό στοιχείο του εγχειρήματος ήταν η καταγραφή από τις συμμετέχουσες βιβλιοθήκες κοινά αποδεκτών κανόνων και πολιτικής που αποτελούσαν ουσιαστικά υλοποιήσεις διεθνών προτύπων. Το πρόγραμμα δεν είχε (άμεση) συνέχεια. Μπορεί, ωστόσο, από άποψη προσέγγισης να θεωρηθεί ότι απετέλεσε την πρόδρομη πρωτοβουλία του Συλλογικού Καταλόγου των Δημοσίων Βιβλιοθηκών που αναπτύσσεται από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς.

3 Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

3.1 Ιστορικό

Η δημιουργία του Συλλογικού Καταλόγου εντάχθηκε στο έργο «Δικτύωση Βιβλιοθηκών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ Ι. Για τη μελέτη δημιουργίας Συλλογικού Καταλόγου και τη σύνταξη προδιαγραφών συγκροτήθηκε μία Ομάδα Εργασίας, αποτελούμενη από δύο υποομάδες. Η πρώτη υποομάδα, αποτελούμενη από βιβλιοθηκονόμους (βλ. <http://www.ntua.gr/library/deliv01.htm>), ήταν επιφορτισμένη με την σύνταξη βιβλιοθηκονομικών προδιαγραφών. Η δεύτερη, αποτελούμενη από πληροφορικούς (<http://www.ntua.gr/library/group2.htm>), επιφορτίστηκε με τη σύνταξη τεχνικών προδιαγραφών. Εντός (αλλά και μεταξύ) των ομάδων αναπτύχθηκε έντονος και γόνιμος προβληματισμός σχετικά με το θέμα της επιλογής του καταλληλότερου μοντέλου καταλόγου, κατάλληλου για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες. Η ομάδα έπρεπε να επιλέξει καταρχήν μεταξύ του τύπου του νοητού/κατανεμημένου (virtual/distributed) καταλόγου² και του τύπου του φυσικού/κεντρικού (physical/central) συλλογικού καταλόγου. Για το σκοπό αυτό προχώρησε στην καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης και τον εντοπισμό των δυσκολιών και αδυναμιών, πραγματοποίησε εκτεταμένη βιβλιογραφική έρευνα, επισκόπηση στις διεθνώς επικρατούσες μεθόδους δημιουργίας, ήρθε σε επαφή με ειδικούς από την Ευρώπη³ και τις ΗΠΑ⁴, αξιολόγησε τα θετικά και αρνητικά του κάθε τύπου, στάθμισε τις δυσκολίες αλλά και τις προσδοκίες και κατέληξε στον τύπο του κεντρικού συλλογικού καταλόγου. Με βάση αυτή την επιλογή προχώρησε στη σύνταξη των βασικών βιβλιογραφικών και τεχνικών προδιαγραφών. Τα αποτελέσματα της μελέτης της ομάδας εργασίας παρουσιάστηκαν (μαζί με τα αποτελέσματα των άλλων τριών ομάδων εργασίας

---

² Εφόσον οι αντίστοιχες εγγραφές διαφορετικών βιβλιοθηκών δεν ταυτίζονται και δεν ενοποιούνται, ο όρος νοητός/κατανεμημένος κατάλογος χρησιμοποιείται μάλλον καταχρηστικώς. Ο πλέον δόκιμος και κυριολεκτικός όρος για αυτές τις περιπτώσεις είναι «σύστημα ενιαίας αναζήτησης κατανεμημένων καταλόγων».

³ Βλ. μελέτη του Makx Dekkers, Coopers & Lybrand Technology Consultants ο οποίος προσκλήθηκε ως εξωτερικός σύμβουλος-εμπειρογνώμων, όπου προτείνει ως καλύτερο μοντέλο για τα ελληνικά δεδομένα τον υποτελή φυσικό συλλογικός κατάλογος (slave natural union catalog) http://www.ntua.gr/library/deliv01_p2.htm.

⁴ Βλ. επιστολή Don L. Tolliver, Dean of Libraries and Media Services, Kent State University http://www.ntua.gr/library/deliv01_p3.htm

της Οριζόντιας Δράσης) στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς το Δεκέμβριο του 1997. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ομάδας εργασίας :

- Προκρίθηκε η δημιουργία Κεντρικού (φυσικού) Συλλογικού Καταλόγου, ο οποίος είναι «υποτελής», δηλαδή τροφοδοτείται από τις εγγραφές των τοπικών βιβλιοθηκών, (σε αντίθεση με τον εναλλακτικό τύπο του *Κύριου Συλλογικού Καταλόγου* - Master Union Catalogue - όπου οι εγγραφές πρωτοδημιουργούνται στον κεντρικό και ακολούθως εισάγονται στους τοπικούς καταλόγους π.χ. PICA).
- Αποφασίστηκε η χρησιμοποίηση υπάρχοντος λογισμικού με την μικρή ή μεγάλη ανάπτυξη επιπρόσθετου λογισμικού για τις συγκεκριμένες ανάγκες (απορρίφθηκε δηλαδή η εξ αρχής ανάπτυξη λογισμικού).
- Προδιαγράφηκαν οι δύο φάσεις υλοποίησης: Α: Συγκρότηση και ομογενοποίηση αρχικής βάσης δεδομένων συλλογικού καταλόγου, και Β: Κανονική λειτουργία και ενημέρωση του συλλογικού καταλόγου.
- Επιπλέον, ορίστηκαν τα ελάχιστα επίπεδα βιβλιογραφικής εγγραφής⁵, προτάθηκαν εναλλακτικές μέθοδοι και εργαλεία αναφοράς για την καθιέρωση θεμάτων και ονομάτων, εξετάστηκαν τα ζητήματα γλώσσας θεμάτων, τοπικών δεδομένων, κανόνες-προϋποθέσεις για ενιαία αντιμετώπιση ορισμένων κατηγοριών έργων, θέματα προς εκπαίδευση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκονόμων και η δημιουργία οργανισμού για την υλοποίηση και συνέχεια του Συλλογικού Καταλόγου.

Εν τω μεταξύ το έργο της υλοποίησης του Συλλογικού Καταλόγου εντάχθηκε στο ΕΠΕΑΕΚ II. Με βάση τις επιλογές και τις προδιαγραφές της Ομάδας Εργασίας και στο διάστημα τέλος του 1999 και αρχές 2000, αγοράστηκε και εγκαταστάθηκε ο εξοπλισμός (εξυπηρετητής, υπολογιστές, περιφερειακά, κλπ) στον ειδικά αφιερωμένο χώρο για την υλοποίηση του Συλλογικού Καταλόγου, στον τέταρτο όροφο του νέου κτιρίου της Βιβλιοθήκης του ΕΜΠ. Επιλέχθηκε το λογισμικό ADVANCE της Geac, το οποίο εγκαταστάθηκε από την Εταιρία ELIDOC σε εξυπηρετητή SUN Enterprise (εντός του Μαΐου 2000). Παράλληλα αποστάλθηκαν ερωτηματολόγια (10/05/2000) και μελετήθηκαν τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τις βιβλιοθήκες. Ζητήθηκαν επίσης, δείγματα 10.000 εγγραφών για τις δοκιμές από βιβλιοθήκες αντιπροσωπευτικές διαφορετικών καταστάσεων (διάφορα προγράμματα, και διάφορα βιβλιογραφικά Format). Παραλήφθηκαν εγγραφές από το ΑΠΘ και Παν/μιο Μακεδονίας (HORIZON – USMARC), ΤΕΙ Θεσσαλονίκης (VIRTUA – USMARC), Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Geac-

---

⁵ Το ελάχιστο επίπεδο καταλογογράφησης των εγγραφών θα πρέπει να περιέχει τις παρακάτω πληροφοριακές ενότητες:

- ISBN / ISSN
- Κωδικοποιημένα δεδομένα πεδίο 100 (UNIMARC) πεδίο 008 (US-MARC)
- Κωδικός γλώσσας
- Τίτλος και δήλωση πνευματικής υπευθυνότητας
- Δήλωση έκδοσης
- Δημοσίευση, διάθεση
- Φυσική περιγραφή
- Σειρά
- Πνευματική υπευθυνότητα
- Στοιχεία αποκτημάτων

ADVANCE – UNIMARC) TEI-Πατρών (ABEKT – UNIMARC), Πανεπιστήμιο Αθηνών (HORIZON – UNIMARC) και ΕΜΠ (ALEF – UNIMARC).

Με βάση το ερωτηματολόγιο και τα δείγματα η ELiDOC ανέπτυξε προγράμματα μετατροπής των διαφορετικών κωδικοποιήσεων των χαρακτηρισυνόλων (character sets)⁶, της δομής των δεδομένων από USMARC σε UNIMARC καθώς και των πληροφοριών των αντιτύπων⁷ (holdings). Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν οι απαραίτητες αλλαγές στο βασικό λογισμικό για την προσαρμογή του στις απαιτήσεις της ανάπτυξης και λειτουργίας του Συλλογικού Καταλόγου και συντάχθηκαν οι βασικές προδιαγραφές των προγραμμάτων ταύτισης των διπλών εγγραφών (για το ίδιο τεκμήριο) και συγχώνευσης αυτών με σύγχρονη ενοποίηση των αντιτύπων. Από την επιτροπή Σχεδίασης – παραμετροποίησης του Συλλογικού Καταλόγου δόθηκε σχέδιο σεναρίου ενημέρωσης και λειτουργικών προδιαγραφών για την εισαγωγή των εγγραφών, με βάση αυτά, αναπτύχθηκε από την εταιρία GEAC Γαλλίας ειδικό πρόγραμμα διαχείρισης των εγγραφών του Συλλογικού Καταλόγου. Η εταιρία αξιοποίησε τη τεχνογνωσία που προερχόταν από την συμμετοχή της στην κοινοπραξία σύνταξης μελέτης για δημιουργία Συλλογικού καταλόγου των Γαλλικών ΑΕΙ και την υλοποίηση του Συλλογικού Καταλόγου των Γαλλικών Δημοτικών Βιβλιοθηκών. Διαμορφώθηκε ο βασικός αλγόριθμος ταύτισης και ενοποίησης εγγραφών και ο αλγόριθμος διαχείρισης των τοπικών δεδομένων των αντιτύπων (holdings). Πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες δοκιμές ενοποίησης βιβλιογραφικών εγγραφών και ελέγχθηκε μέρος της λειτουργίας των αλγορίθμων που είχαν αναπτυχθεί. Μέρος των αποτελεσμάτων αυτών παρουσιάστηκε στο 9^ο Συνέδριο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών που οργάνωσε το ΕΜΠ το Δεκέμβριο το 2000 (Μπώκος et al. 2001:79-83).

3.2 Αλγόριθμοι ταύτισης και ενοποίησης εγγραφών

Το Μάιο του 2003 ο συντονισμός της υλοποίησης του έργου ανατίθεται στον γράφοντα. Το πρώτο διάστημα, δόθηκε, αναγκαστικά, ιδιαίτερο βάρος στην οριστική διαμόρφωση των αλγορίθμων ταύτισης εγγραφών γιατί αποτελούσαν την αναγκαία συνθήκη για την επιτυχία του εγχειρήματος. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δύο βασικούς αλγόριθμους οι οποίοι εκτελούν τις παρακάτω λειτουργίες:

---

⁶ Το ελληνικό σύνολο χαρακτήρων των εγγραφών θα πρέπει να ανήκει σε κάποιο αποδεκτό πρότυπο πχ ΕΛΟΤ 928-1986 (ISO 8859-1987), ISO 5428-1984 (Greek alphabet coded character set for bibliographic information interchange), UTF-8, ISO-10646 (UNICODE) κλπ. Εάν υπάρχει κάποια απόκλιση ή κάποια ειδική μεταχείριση χαρακτήρων ή συμβόλων (π.χ. τρόπος διαχείριση διακριτικών σημείων) καθώς επίσης και αν χρησιμοποιείται κάποιο ειδικό σύνολο χαρακτήρων θα πρέπει να αποσταλεί ο πίνακας χαρακτήρων στην ομάδα τεχνικής υποστήριξης του Συλλογικού Καταλόγου.

⁷ Τα στοιχεία των αποκτημάτων τα οποία μεταφέρονται σε τοπικά πεδία θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- Τοπογραφικά δεδομένα πχ Τμήμα, Συλλογή
- Ταξιθετικά δεδομένα Ταξιθετικό πρόθεμα, Ταξιθετικό σύμβολο
- Περιγραφικά στοιχεία πχ αριθμός τόμου, αριθμός αντιτύπου
- Στοιχεία ταυτοποίησης πχ αριθμός εισαγωγής, BarCode, ημερομηνία εισαγωγής ή /και τελευταίας τροποποίησης

1. Αλγόριθμος ταύτισης εγγραφών. Για κάθε εγγραφή δημιουργείται ένα κλειδί που περιλαμβάνει χαρακτήρες από τα βιβλιογραφικά πεδία του τίτλου, του συγγραφέα, του χρόνου έκδοσης και του ISBN. Σε γενικές γραμμές για την κάθε εγγραφή δημιουργείται μία αλληλουχία χαρακτήρων, το επονομαζόμενο «κλεδί», που δημιουργείται αυτόματα από τους 4 πρώτους χαρακτήρες της πρώτης λέξης του τίτλου, τους 3 πρώτους χαρακτήρες της δεύτερης, τους 3 πρώτους χαρακτήρες της τρίτης, τους 2 πρώτους χαρακτήρες της τέταρτης, από το επώνυμο Συγγραφέα τους 3 πρώτους χαρακτήρες, το όνομα Συγγραφέα τον πρώτο χαρακτήρα κλπ.
2. Αλγόριθμος ενοποίησης εγγραφών. Μετά τον εντοπισμό και την επιβεβαίωση των διπλών εγγραφών ενεργοποιείται το πρόγραμμα επιλογής της πληρέστερης εγγραφής και χαρακτηρισμού της ως κύριας εγγραφής του Συλλογικού Καταλόγου. Ως πληρέστερη με βάση τον αλγόριθμο θεωρείται η έχουσα συμπληρωμένα το μεγαλύτερο πλήθος βιβλιογραφικών πεδίων. Τα πεδία των θεμάτων δεν υπολογίζονται στις συγκρίσεις, αφού όλες οι υπόλοιπες εγγραφές συμπληρώνουν την κύρια με τα θέματά τους και ομαδοποιημένες τις ενδείξεις των βιβλιοθηκών προέλευσης κάθε θέματος. Σημειώνεται ότι η πληρέστερη εγγραφή αποτελεί μια δυναμική οντότητα η οποία μεταβάλλεται αυτόματα (βελτιώνεται) όταν στον Συλλογικό Κατάλογο εισαχθεί πληρέστερη.

3.3 Ο Αλγόριθμος ταύτισης εγγραφών και οι κίνδυνοι των δύο άκρων: Διαφεύγουσες διπλές και ψευδώς διπλές εγγραφές

Στις δοκιμές που πραγματοποιήθηκαν αναμένονταν και εντοπίστηκαν δύο τύποι σφαλμάτων.

1. Σφάλματα τύπου Ι, διαφεύγουσες διπλές εγγραφές. Χαρακτηρίζονται ως σφάλματα σιγής ή «ανεπάρκειας» των αλγορίθμων. Συμβαίνουν όταν δεν εντοπίζονται οι «διπλές» εγγραφές (διαφεύγουν) με αποτέλεσμα πολλαπλές εγγραφές να θεωρούνται ανεξάρτητες και να εισέρχονται ως τέτοιες στο Συλλογικό Κατάλογο. Συνέπεια τούτου, ο Συλλογικός Κατάλογος να περιλαμβάνει πολλαπλές εγγραφές για το ίδιο ακριβώς τεκμήριο. Λύση η μελλοντική βελτίωση του αλγορίθμου ή/και ο ανθρώπινος έλεγχος.
2. Σφάλματα τύπου ΙΙ. Χαρακτηρίζονται ως σφάλματα «υπερεντοπισμού» (κατά το υπερδιόρθωση) ή θορύβου ή ανεπάρκειας των εγγραφών. Συμβαίνουν όταν εντοπίζονται ψευδώς θεωρηθείσες πολλαπλές εγγραφές. Ως αποτέλεσμα έχουν την λανθασμένη ενοποίηση των ψευδώς διπλών εγγραφών και την απώλεια των συνδεόμενων δευτερευουσών. Για την εξάλειψη του κινδύνου, οι θεωρούμενες από το πρόγραμμα ως πολλαπλές εγγραφές εισάγονται αυτόματα σε ειδικό αρχείο εργασίας. Δίνεται έτσι η δυνατότητα ανθρώπινου ελέγχου πριν την οριστική εισαγωγή τους στον Συλλογικό Κατάλογο και παράλληλα η εξαγωγή συμπερασμάτων για εντοπισμό και διόρθωση συστηματικών λαθών καταλογογράφησης.

3.4 Τα διλήμματα της θεωρίας και οι συμπληρωματικότητες της πράξης

Τόσο κατά τη φάση της μελέτης και του σχεδιασμού, όσο και κατά τη φάση της υλοποίησης αναδύθηκαν αρκετά θεωρητικά «διλήμματα», τα οποία στην πράξη ξεπεράστηκαν όταν τα σχέδια έμπαιναν πλέον σε εφαρμογή. Έχει πράγματι ενδιαφέρον να αναφερθούν μερικά.

3.4.1 Πλήρως αυτοματοποιημένη έναντι ανθρώπινης διαδικασίας

Το σύστημα ταύτισης του Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών είναι αυτοματοποιημένο. Οι ταυτίσεις και οι ενοποιήσεις των εγγραφών γίνονται αποκλειστικά από τα αντίστοιχα προγράμματα. Η αυτοματοποίηση εξοικονομεί τεράστια ανθρώπινη προσπάθεια και κατά συνέπεια πολύτιμους οικονομικούς πόρους, οι οποίοι μπορούν να διατεθούν σε άλλες δραστηριότητες των βιβλιοθηκών. Ωστόσο, η διερεύνηση και η επιβεβαίωση (ή απόρριψη) των αποτελεσμάτων της αυτοματοποιημένης ταύτισης στο αρχείο των θεωρούμενων πολλαπλών εγγραφών παραμένει αναγκαστικά (και σωστά) υπό τον έλεγχο βιβλιοθηκονόμων. Το πραγματικό πρόβλημα δεν έγκειται στον αλληλοαποκλεισμό των δύο διαδικασιών (ανθρώπινων και μηχανικών) αλλά στην αξιοποίηση των συμπληρωματικών ιδιοτήτων τους στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

3.4.2 Απόλυτα «αυστηρός» έναντι «χαλαρότερου» αλγόριθμου κλειδιού

Η αρχική φιλοδοξία των σχεδιαστών ήταν η δημιουργία ενός γενικώς και απολύτως «σωστού» αλγόριθμου ταύτισης των εγγραφών, με βάση τον οποίο δεν θα διέφευγαν οι πολλαπλές εγγραφές και δεν θα προέκυπταν ψευδώς διπλές. Η σωστή προσέγγιση ήταν η προσαρμογή του αλγόριθμου στα δείγματα των πραγματικών δεδομένων των εγγραφών. Ένας απόλυτα αυστηρός αλγόριθμος είναι αποτελεσματικός μόνον όταν διαχειρίζεται ομοιογενείς εγγραφές, προερχόμενες από κοινή πηγή, δημιουργημένες με κοινές πολιτικές και υψηλό βαθμό τυποποίησης. Η κατάσταση των καταλόγων των ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών κάθε άλλο παρά τέτοια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί. Για το λόγο αυτό, ο τελικά επιδιωκόμενος στόχος ήταν η δημιουργία ενός τέτοιου αλγόριθμου, ο οποίος να μειώνει τον αριθμό των θεωρούμενων πολλαπλών εγγραφών σε επίπεδα διαχειρίσιμα από την υφιστάμενη Κεντρική Ομάδα Υποστήριξης. Το αποτέλεσμα ήταν δημιουργία ενός αλγορίθμου αρκετά αυξημένης «αυστηρότητας» με τα επιθυμητά αποτελέσματα. Ενδεικτικά, στα πρώτα πειράματα η αρχική εκδοχή του αλγόριθμου σε ένα σύνολο 50.000 εγγραφών (υπερ-)εντόπισε 4500 διπλές, δηλαδή ποσοστό 9% της συλλογής (αποτέλεσμα του «χαλαρού» αλγόριθμου). Με τέτοια τάξη θεωρούμενων «διπλών» εγγραφών, το απαιτούμενο χρονικό διάστημα για ανθρώπινο έλεγχο με τις πραγματικές δυνατότητες της Κεντρικής Ομάδας Υποστήριξης θα ξεπερνούσε τις 20 ημέρες. Με αυτές τις συνθήκες θα ήταν αδύνατη η συνέχιση του έργου. Μετά την ρύθμιση του αλγόριθμου σε «αυστηρότερο» επίπεδο, οι εντοπισμένες προς έλεγχο «διπλές» εγγραφές της ίδιας συλλογής περιορίστηκαν σε 200, δηλαδή στο 0,4% της συλλογής, εκ των οποίων το 25% ήταν πράγματι διπλές, 25% σαφώς ψευδώς διπλές, αποτέλεσμα υπερεντοπισμού και 50% αμφισβητούμενες και μετά από την ανθρώπινη διερεύνηση, οι οποίες στάλθηκαν για διευκρίνιση στη βιβλιοθήκη προέλευσης. Ο απαιτούμενος χρόνος για τον ανθρώπινο έλεγχο αυτής της τάξης εγγραφών μειώθηκε σε λιγότερο από μία ημέρα. Στο υπόλοιπο της ημέρας δόθηκε η δυνατότητα στην Κεντρική Ομάδα Υποστήριξης να ομαδοποιήσει τα συστηματικά λάθη, να συντάξει τις εκθέσεις και τους στατιστικούς πίνακες και να επικοινωνήσει με τη βιβλιοθήκη προέλευσης των εγγραφών για να προβεί σε διευκρινήσεις και διορθώσεις. Μέχρι τώρα πραγματοποιήθηκαν τέτοιες αποστολές εκθέσεων σε 17 βιβλιοθήκες. Διορθώθηκε το 100% των εντοπισμένων λαθών.

3.4.3 Ο Αλγόριθμος ενοποίησης εγγραφών: Το δύλημμα της βέλτιστης εγγραφής

Το ζήτημα της επιλογής της βέλτιστης εγγραφής και της ανάδειξής της σε κύρια εγγραφή (master record), στην οποία ενσωματώνονται τα θέματα και τα νοητά αντίτυπα των

υπολοίπων, είχε ήδη απασχολήσει σοβαρά την ομάδα μελέτης το 1997. Στη συνέχεια σε συναντήσεις της Διοικούσας Επιτροπής της Οριζόντιας Δράσης είχε προταθεί η ποιότητα εγγραφών να είναι κριτήριο προτεραιότητας στη σειρά ένταξης ενός τοπικού καταλόγου στο Συλλογικό Κατάλογο. Ο δυναμικός χαρακτήρας των κύριων εγγραφών όμως ανέτρεψε αυτόν τον περιορισμό. Η βέλτιστη εγγραφή αναδεικνύεται εκ νέου σε κύρια εγγραφή, κάθε φορά που εισάγεται μια κοινή εγγραφή είτε διατηρώντας την υφιστάμενη ως κύρια είτε αντικαθιστώντας την προηγούμενη αν η νέα υπερέχει, ανεξάρτητα από το χρόνο εισαγωγής της στο Συλλογικό Κατάλογο.

3.4.4 Προτεραιότητες στην επιλογή συστημάτων

Η συμβατική υποχρέωση της εταιρίας υποστήριξης ήταν η δημιουργία μιας ομογενοποιημένης βάσης δεδομένων αποτελούμενη από ένα αντιπροσωπευτικό λογισμικό σύστημα. Στην πράξη φάνηκε ότι ήταν αποτελεσματικότερη η σειριακή εισαγωγή των ομοίων συστημάτων που ακολουθούν παρόμοιες διαδικασίες ενσωμάτωσης με πρώτο το σύστημα που υποστήριζε η ίδια εταιρία και στο οποίο είχε μεγαλύτερες δυνατότητες παρέμβασης, δοκιμών, τροποποιήσεων, προσαρμογών και παρεμβάσεων που αποδείχθηκαν πολύτιμα για την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων στα επόμενα συστήματα. Αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία μιας μεγάλης βάσης δεδομένων ήδη από την πιλοτική φάση.

3.4.5 Συλλογικοί Κατάλογοι έναντι Συστημάτων Ενιαίας Αναζήτησης Κατανεμημένων Καταλόγων

Τα συστήματα ενιαίας αναζήτησης κατανεμημένων καταλόγων, ΖΕΦΥΡΟΣ και ΑΡΓΩ αποτελούν εφαρμογές του πρωτοκόλλου Z39.50. Λειτουργούν ήδη και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στη κοινότητα των βιβλιοθηκονόμων και των χρηστών και θα συνεχίσουν να προσφέρουν όσα οι δυνατότητες και οι προδιαγραφές του πρωτοκόλλου εξασφαλίζουν. Στην παρούσα φάση ανάπτυξης γίνεται πλέον φανερό ότι τα συστήματα αυτά δεν υποκαθιστούν την ανάγκη δημιουργίας Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών (αλλά όχι μόνον) Βιβλιοθηκών. Η ανάπτυξή τους δεν συνιστά επικάλυψη αλλά απαραίτητη συμπληρωματική εφαρμογή για τους παρακάτω λόγους:

1. Στο 99% των περιπτώσεων αναζήτησης με τα συστήματα ΖΕΦΥΡΟΣ ή ΑΡΓΩ στο σύνολο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών παρατηρούνται αποτυχίες πρόσβασης σε 4-9 τοπικούς καταλόγους. Αυτό συμβαίνει όχι βεβαίως με ευθύνη των συστημάτων ΖΕΦΥΡΟΣ ή ΑΡΓΩ, αλλά λόγω προβλημάτων στα τοπικά δίκτυα ή τους εξυπηρετητές Z39.50 των κατανεμημένων καταλόγων. Σε κάθε αναζήτηση η ελάχιστη απώλεια ανέρχεται σε 300.000 εγγραφές και η μέγιστη σε 600.000. Η αναμενόμενη απώλεια του Συλλογικού Καταλόγου στη φάση πλήρους λειτουργίας, εξαρτάται από τη συχνότητα ενημέρωσης και δεν υπερβαίνει τον αριθμό των εγγραφών που δημιουργούνται από την τελευταία ενημέρωση μέχρι τη στιγμή της αναζήτησης. Με μια γρήγορη εκτίμηση, η απώλεια αυτή, στη χειρότερη περίπτωση θα κυμαίνεται στις 10.000 εγγραφές. Με την αυτόματη ενημέρωση (batch mode) η απώλεια θα περιορίζεται στο σύνολο των καταλογογραφήσεων της προηγούμενης ημέρας.
2. Οι διαφορές μεταξύ των υλοποιήσεων του Z39.50, ακόμη και σε συστήματα του ίδιου κατασκευαστή, προσθέτει αντί να λύνει προβλήματα αφού αυξάνει το θόρυβο στα αποτελέσματα αναζήτησης (Πεπονάκης, Σφακάκης, and Τρούτπεγλη 2004).

3. Η εμφανιζόμενη ως «αδυναμία» του κεντρικού Συλλογικού Καταλόγου να ενημερώσει τον χρήστη για την κατάσταση δανεισμού του τεκμηρίου σε πραγματικό χρόνο αποτελεί συνέπεια μιας λανθασμένης θεώρησης αλληλοαποκλειόμενων καταστάσεων. Η σωστή προσέγγιση έγκειται στην ενσωμάτωση και πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της κατανεμημένης προσέγγισης στο στάδιο εμφάνισης της ενοποιημένης εγγραφής του Συλλογικού Καταλόγου. Η ενσωμάτωση αυτή επιτρέπει στο χρήστη να ενημερωθεί για την κατάσταση δανεισμού του τεκμηρίου σε πραγματικό χρόνο και να προχωρήσει στην αίτηση διαδανεισμού. Εδώ ακριβώς αναδεικνύεται η συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. Η τεχνογνωσία που αποκτήθηκε με την ανάπτυξη των κατανεμημένων προσεγγίσεων με Z39.50 καθιστά πλέον αυτή την ενσωμάτωση στο Συλλογικό Κατάλογο μια απλή εφαρμογή ρουτίνας. Η προοπτική αυτή προσθέτει ακόμη έναν λόγο στην ορθότητα της απόφασης για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης των συστημάτων ΖΕΦΥΡΟΣ και ΑΡΙΩ.
4. Στα αποτελέσματα αναζήτησης της κατανεμημένης προσέγγισης οι κοινές εγγραφές δεν ενοποιούνται. Με την έννοια αυτή τα συστήματα αυτά δεν αποτελούν συλλογικούς καταλόγους, εφόσον η έννοια της ενοποίησης των κοινών εγγραφών αποτελεί την ειδοποιό διαφορά ενός Συλλογικού Καταλόγου από την απλή συνάθροιση και παράθεση συλλογών. Με την ίδια λογική η συνύπαρξη είκοσι έντυπων καταλόγων περιοδικών μεμονωμένων βιβλιοθηκών σε ένα γραφείο δεν συνιστά Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών. Τα αποτελέσματα στις κατανεμημένες προσεγγίσεις εμφανίζονται ομαδοποιημένα ανά βιβλιοθήκη προέλευσης. Το ίδιο τεκμήριο μπορεί να εμφανιστεί σε «απόσταση» δεκάδων οθονών από το αντίστοιχο της προηγούμενης ή της επόμενης βιβλιοθήκης. Οι ερευνητικές προσπάθειες ενοποίησης των κοινών εγγραφών τη στιγμή αποστολής των αποτελεσμάτων (on the fly) μεταφέρουν το πρόβλημα της αυτοματοποιημένης διαδικασίας δημιουργίας φυσικού συλλογικού καταλόγου (ταύτισης και ενοποίησης κοινών εγγραφών) στο σύνολο των κατανεμημένων αποτελεσμάτων της αναζήτησης τη χρονική στιγμή αποστολής των εγγραφών. Επιχειρούν δηλαδή να προσαρμόσουν ανάλογες πρακτικές σε συνθήκες ευνοϊκές μεν αριθμητικά (σε απόλυτους μόνο αριθμούς) αλλά μάλλον απαγορευτικές χρονικά και επιπλέον με πλήρη αδυναμία παρέμβασης του ανθρώπινου παράγοντα για πιθανές διορθώσεις. Παρόλα αυτά η εμπειρία της ταύτισης και ενοποίησης που προέρχεται από την ανάπτυξη του Συλλογικού Καταλόγου θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμη για τις ερευνητικές αυτές προσπάθειες.
5. Από τη φύση της διαδικασίας δημιουργίας Συλλογικού Καταλόγου που απαιτεί την συνεργασία και ανθρώπων και μηχανών, προέκυψε ένα ανθρωποδίκτυο 100 περίπου επαγγελματιών του χώρου των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών που επικοινωνεί σε τακτική βάση και επιλαμβάνεται άμεσα θεμάτων και εκκρεμοτήτων που υπήρχαν αλλά δεν επιλύονταν επί δεκαετίες. Όλες οι βιβλιοθήκες που τροφοδοτήθηκαν από την Κεντρική Ομάδα Υποστήριξης με εκθέσεις και κατάλογο συστηματικών λαθών προχώρησαν στις κατάλληλες διορθώσεις.
6. Ένα ακόμη σημαντικό σημείο αποτελεί η αξιοποίηση των τοπικών θεματικών όρων. Με την ανάπτυξη του Συλλογικού Καταλόγου από πρόβλημα έλλειψης τυποποίησης καθίσταται ένα πλούσιο και πολύτιμο τεκμηριωτικό εργαλείο. Ένα πρώτο όφελος αποτελεί το γεγονός ότι οι διαφορετικές εκδοχές θεμάτων-εννοιών στις ενοποιημένες εγγραφές λειτουργούν ως οιονεί παραπομπές (πεδία 4XX των Αρχείων Καθιερωμένων Αποδόσεων) σε καθιερωμένες αποδόσεις (πεδία 5XX των Αρχείων Καθιερωμένων Αποδόσεων) με αποτέλεσμα τα διευρυμένα σημεία θεματικής πρόσβασης στα

τεκμήρια. Και τούτο διότι στα αποτελέσματα μιας αναζήτησης με θεματικούς όρους περιλαμβάνονται επιπλέον και τα τεκμήρια τα προερχόμενα από βιβλιοθήκες που δεν έχουν περιλάβει τον όρο αναζήτησης στην πρωτογενή εγγραφή του τοπικού καταλόγου. Το όφελος για τη διαδικασία διαδανεισμού έχει αναδυθεί πριν ακόμα αρχίσει η συστηματική λειτουργία του διαδανεισμού

3.5 Ο Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, σήμερα στην πράξη

3.5.1 Ενημέρωση του Συλλογικού Καταλόγου. Διάγραμμα ροής δεδομένων

Σε μια πρώτη φάση λειτουργίας ο Συλλογικός Κατάλογος λειτουργεί αναγκαστικά ως υποτελής (slave) αφού τροφοδοτείται από τις εγγραφές των περιφερειακών καταλόγων των βιβλιοθηκών μελών (Κούης et al.). Ένα λειτουργικό υπόδειγμα ενημέρωσης του Συλλογικού Καταλόγου απεικονίζεται στο [σχήμα 1](#). Σύμφωνα με το υπόδειγμα, οι βιβλιοθήκες αποστέλλουν σε τακτά διαστήματα τα αρχεία των καταλόγων στην κεντρική ομάδα βιβλιοθηκονόμων του Συλλογικού Καταλόγου, αφού τα προσαρμόσουν σύμφωνα με τις οδηγίες της Κεντρικής Ομάδας υποστήριξης ([σχήμα 1](#), σημεία 1-2). Τα δεδομένα των εγγραφών προετοιμάζονται από ειδικό λογισμικό πρόγραμμα του Συλλογικού Καταλόγου για μετατροπή μορφοτύπων και συνόλων χαρακτήρων ανάλογα με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του καταλόγου προέλευσης ([σχήμα 1](#), σημεία 3-4). Μετά τον εσωτερικό αυτοέλεγχο κάθε παραλαμβανόμενου καταλόγου οι εγγραφές που εμφανίζονται από το πρόγραμμα ως πολλαπλές ελέγχονται από την κεντρική ομάδα και οι παρατηρήσεις ή οι διορθώσεις στέλνονται στη βιβλιοθήκη προέλευσης, στον αντίστοιχο Υπεύθυνο Τοπικής Ομάδας Υποστήριξης του Συλλογικού Καταλόγου (ΥΤΟΣΚ) ([σχήμα 1](#), σημεία 6, 7, 8). Τα συστηματικά λάθη, ο εντοπισμός ελλείψεων πολιτικής, οι αποκλίσεις ή διαφορετικές ερμηνείες της πολιτικής (Hider 2004, 32:17-29) ομαδοποιούνται και αποστέλλονται στις Διαιρετικές Επιτροπές Καταλογογράφησης ([σχήμα 1](#), σημείο 13) για επεξεργασία, σύνταξη κανόνων και διαμόρφωση πολιτικής ([σχήμα 1](#), σημείο 18). Οι υπόλοιπες εγγραφές ([σχήμα 1](#), σημείο 9) συγκρίνονται με τις υφιστάμενες στο Συλλογικό Κατάλογο ([σχήμα 1](#), σημείο 10). Επαναλαμβάνεται μια διαδικασία ([σχήμα 1](#), σημεία 11, 12, 13), παρόμοια με αυτή που ακολουθήθηκε με τα αποτελέσματα του αυτοελέγχου. Οι υπόλοιπες εγγραφές (μοναδικές, πολλαπλές, μη εντοπισθείσες πολλαπλές) εντάσσονται στο Συλλογικό Κατάλογο ([σχήμα 1](#), σημεία 14, 15, 16). Οι εγγραφές του Συλλογικού Καταλόγου αντλούνται από τους καταλογογράφους για ανάπτυξη των τοπικών καταλόγων. Η διαδικασία αυτή συμβάλλει στην ομογενοποίηση των καταλόγων και την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση τους από το σύστημα διαδανεισμού.

3.5.2 Αριθμητικά δεδομένα

Ο Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (<http://www.unioncatalog.gr>) περιέχει στην σημερινή (14/11/2006) πιλοτική του μορφή 752.432 εγγραφές (601.857 μοναδικές) από 2 διαφορετικά μορφότυπα UNIMARC και MARC21, από 5 διαφορετικά συστήματα ADVANCE, ALEPH, ABEKT, HORIZON, VTLS, από 16 ιδρύματα: Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, - Ακαδημία Αθηνών, Πανεπιστήμιο Πατρών, - Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, - Πανεπιστήμιο Κύπρου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, - Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ Σερρών, ΤΕΙ Πάτρας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, ΤΕΙ Καλαμάτας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ Μακεδονίας και ΤΕΙ Ηπείρου. Μια χαρακτηριστική εγγραφή παρουσιάζεται στο [σχήμα 2](#), η οποία είναι αποτέλεσμα αυτόματης ταύτισης και ενοποίησης εγγραφών από δέκα διαφορετικές βιβλιοθήκες. Η εγγραφή περιλαμβάνει τα βιβλιογραφικά δεδομένα της πληρέστερης των δέκα και τα θέματα όλων με την ένδειξη προέλευσης (σε εμφάνιση MARC)

Σχήμα 2. Χαρακτηριστική εγγραφή Συλλογικού Καταλόγου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

WWW/Z39.50 Gateway - Record Display - Mozilla Firefox

http://147.102.210.203/cgi-bin-EL/egwgcg/7753/showfull.egw/1+0+1+full

Συγγραφέας:	Frampton, Kenneth (Συγγραφέας)
Σχετικά Ονόματα:	Κοϊρικούλας, Ανδρέας, (Επιμελητής Έκδοσης) Ανδρουλάκης, Θόδωρος, (Μεταφραστής) Πάγκαλου, Μαρία, (Μεταφραστής)
Συλλογικό Όργανο:	Θεμέλιο, 650
Τίτλος:	Μοντέρνα αρχιτεκτονική: Ιστορία και κριτική / Kenneth Frampton; Επισημειωτική επιμέλεια Ανδρέας Κοϊρικούλα; Μετάφραση Θόδωρος Ανδρουλάκης; Μαρία Πάγκαλου
Δημοσίευση/Διάθεση:	[Αθήνα]: Θεμέλιο, c1987
Φυσική Περιγραφή:	316σ.
Γλώσσα κειμένου:	Ελληνική
Σημειώσεις:	Τίτλος πρωτοτύπου: Modern architecture. A critical history Βιβλιογραφία: σ.291-308
Αριθμός DEWEY:	724.6, upatras, GrAtASK, 720.9, GR-VoPIK, 724, 21η εκδ., GrKelION, 724, 21st ed., TEI PATRAS, 724.9, TEI-SERRON, 724, 20, GR-AiPPV, GR-KoDPT, 724 FRA, GR-AiNTU
Τάξινόμηση LC:	NA500.F7515 1987, CY-NiUL, NA500, F7516, GR-KoDPT
Θέματα:	MONTEPNA APXITEKTONIKH - APXITEKTONIKH - ISTORIA - - APXITEKTONIKH, MONTEPNA - ISTORIA KAI KRITIKH - APXITEKTONIKH * - ISTORIA * - 190S-200S AI. - APXITEKTONIKH, SYTXPONH - - APXITEKTONIKH, SYTXPONH - 170S-180S AI. - APXITEKTONIKH, SYTXPONH - 190S AI. - APXITEKTONIKH, SYTXPONH - 200S AI. - APXITEKTONIKH, MONTEPNA - ARCHITECTURE, MODERN - HISTORY - - - APXITEKTONIKH, SYTXPONH - ISTORIA -

Πανεπιστήμιο Θράκης Ταξ. αρ.: NA 500 Αντ.: 2 Κατάσταση: Διαθέσιμο
ΤΕΙ Πάτρας Ταξ. αρ.: 724 FRA Αντ.: 1 Κατάσταση: Διαθέσιμο
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο Ταξ. αρ.: 724 FRA Αντ.: 19 Κατάσταση: Διαθέσιμο
Πάντειο Πανεπιστήμιο Ταξ. αρ.: 724 FRA Αντ.: 1 Κατάσταση: Διαθέσιμο
ΤΕΙ Σερρών Ταξ. αρ.: 724.9 FRA Αντ.: 1 Κατάσταση: Διαθέσιμο
Πανεπιστήμιο Κύπρου Ταξ. αρ.: NA500.F7515 1987 Αντ.: 1 Κατάσταση: Διαθέσιμο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Ταξ. αρ.: 720.9 FRA Αντ.: 7 Κατάσταση: Διαθέσιμο
Πανεπιστήμιο Πατρών Ταξ. αρ.: 724.6 F Αντ.: 1 Κατάσταση: Διαθέσιμο
Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών Ταξ. αρ.: 724.6 FRA Αντ.: 1 Κατάσταση: Διαθέσιμο
ΙΟΝΙΟ Ταξ. αρ.: 724 FRA Αντ.: 2 Κατάσταση: Διαθέσιμο

3.5.3 Διαρκείς Επιτροπές Καταλογογράφησης

Η λειτουργία των Διαρκών Επιτροπών Καταλογογράφησης αποσκοπεί καταρχήν στη διασφάλιση ποιότητας των εγγραφών και της ομοιογένειας του Συλλογικού Καταλόγου. Αποσκοπεί επίσης, σε επόμενη φάση, στη σταδιακή σύγκλιση των πολιτικών που ακολουθούνται στην ανάπτυξη των τοπικών καταλόγων των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Με τον τρόπο αυτό, η λειτουργία των Διαρκών Επιτροπών Καταλογογράφησης θα μπορέσει να συμβάλλει στην κάλυψη του κενού που έχει δημιουργηθεί από τη μέχρι τώρα έλλειψη ενιαίας πολιτικής αντιμετώπισης των προβλημάτων καταλογογράφησης (βλ. ευρήματα σχετικής έρευνας (Ανθη-Καλοφωλιά 2004). Η επιλογή του τύπου του φυσικού καταλόγου έναντι του νοητού κατανεμημένου συνιστά αναγκαία συνθήκη για αυτή την προοπτική.

Η σύνθεση των Διαρκών Επιτροπών ορίζεται από την Διοίκηση της Κοινοπραξίας με προτάσεις των βιβλιοθηκών-μελών. Οι Επιτροπές συγκροτούνται από έμπειρους καταλογογράφους που προέρχονται από όλο το φάσμα των βιβλιοθηκών και της εκπαίδευσης, αλλά δεν εκπροσωπούν τους φορείς. Ex officio συμμετέχουν καταλογογράφοι της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (ΕΒΕ) για την εναρμόνιση της πολιτικής με την ακολουθούμενη από τη ΕΒΕ. Τα μέλη κάθε Επιτροπής συναντώνται σε τακτά διαστήματα. Μεταξύ των συνεδριάσεων επικοινωνούν σε ηλεκτρονικό forum μέσω σχετικής εφαρμογής στην ιστοσελίδα του Συλλογικού Καταλόγου. Τα μέλη των Επιτροπών εισηγούνται θέματα, αλλά τροφοδοτούνται, επίσης, από δύο ακόμη πηγές (βλέπε [σχήμα 3](#), σημεία 1-3):

1. Τα εκάστοτε ευρήματα που εντοπίζονται από τους βιβλιοθηκονόμους του Συλλογικού Καταλόγου, τα οποία ομαδοποιούνται και αποστέλλονται στα μέλη των Διαρκών Επιτροπών.
2. Τα μηνύματα με παρατηρήσεις, σχόλια, κρίσεις, εισηγήσεις χρηστών μέσω της ιστοσελίδας του Συλλογικού Καταλόγου, τα οποία συγκεντρώνονται, ομαδοποιούνται, κατά το δυνατόν, και προωθούνται στις Επιτροπές από τους βιβλιοθηκονόμους του Συλλογικού Καταλόγου.

Μετά την επεξεργασία των θεμάτων, ετοιμάζονται προτάσεις, οι οποίες αποστέλλονται στους βιβλιοθηκονόμους του Συλλογικού Καταλόγου, εισάγονται στην ειδική βάση δεδομένων Αρχείο Μεταβολών, όπου ταυτοποιούνται, αριθμούνται και προωθούνται για δημόσια κρίση ([σχήμα 3](#), σημεία 4-7). Μετά την παρέλευση ενός εύλογου διαστήματος, οι βιβλιοθηκονόμοι του Συλλογικού Καταλόγου ομαδοποιούν τα αποτελέσματα των δημόσιων κρίσεων που καταγράφονται και συγκεντρώνονται στο σύστημα επικοινωνίας του Ιστότοπου του Συλλογικού Καταλόγου και τα προωθούν στις Διαρκείς Επιτροπές. Με βάση τα αποτελέσματα της δημόσιας κρίσης, οι Διαρκείς Επιτροπές αποφασίζουν τις τελικές εισηγήσεις που αφορούν την εφαρμοστέα ενιαία πολιτική καταλογογράφησης ([σχήμα 3](#), σημείο 8). Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν σχόλια οι προτεινόμενοι όροι ή πολιτικές καθιερώνονται. Οι προσαρμογές στο Συλλογικό Κατάλογο γίνονται από τους βιβλιοθηκονόμους της κεντρικής ομάδας, οι οποίοι ενημερώνουν την ειδική βάση δεδομένων του Αρχείου Μεταβολών και τις ιστοσελίδες του Συλλογικού Καταλόγου (βλέπε [σχήμα 3](#), σημεία 9-12).

Η δραστηριοποίηση στο πεδίο αυτό θα μπορούσε σε μια δεύτερη φάση να μετεξελιχθεί σε «οιονεί» κεντρική καταλογογράφηση (του τύπου master catalogue) κατά το πρότυπο των OCLC, PICA κλπ. αφού η εξασφαλιστεί η συστηματική συμβολή της ΕΒΕ και η κεντρική ομάδα καταλόγου ενημερώνεται έγκαιρα για τις νέες εγγραφές κάθε βιβλιοθήκης μέλους.

3.5.4 Συλλογικός Κατάλογος εναλλακτικού υλικού για τυφλούς χρήστες

Η ανάπτυξη υπηρεσιών και η εξασφάλιση εναλλακτικού υλικού για τυφλούς και άτομα με σοβαρά προβλήματα όρασης αποτελεί ένα ιδιαίτερο πεδίο δραστηριότητας στο οποίο το λειτουργικό *υποσύστημα* θα μπορούσε να αξιοποιήσει τις περισσότερες από τις ιδιότητες της ψηφιακής πληροφορία και κυρίως τις ιδιότητες της σύγκλιση μέσων, και μετατρεψιμότητα μορφοτύπων. Η αξιοποίηση αυτών των ιδιοτήτων βρίσκει μεγάλη εφαρμογή και λύνει πολλά από τα προβλήματα που ήταν μέχρι πρότινος ανυπέρβλητα για χρήστες που δεν καλύπτουν τις ανάγκες τους με την έντυπη πληροφορία. Η ψηφιακή τεχνολογία προσφέρει τις απαραίτητες δυνατότητες για επέκταση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης σε χρήστες αυτής της κατηγορίας. Ήδη αρκετά μορφότυπα είναι άμεσα προσβάσιμα από τους ίδιους τους τυφλούς και χωρίς διαμεσολάβηση τρίτων. Το πρόβλημα εμφανίζεται σε υλικό που δεν είναι σε μορφή προσβάσιμη από τυφλούς και χρήζει μετατροπής ή διαδοχικών μετατροπών⁸. Οι διαδικασίες αυτές είναι κοπιαστικές και χρονοβόρες. Οι εμπειρίες στις βιβλιοθήκες των Πανεπιστημίων Κύπρου⁹ και Μακεδονίας¹⁰ από το πρόγραμμα ACCELERATE (Zωντανός et al. 2001) και κυρίως μετά, έδειξαν ότι εκτός από την εγκατάσταση των προσαρμοσμένων σταθμών εργασίας, απαιτείται ο συντονισμός για την κάλυψη αυτών των αναγκών. Η δημιουργία εθνικού ψηφιακού αρχείου (λόγω της γλώσσας του υλικού) και ενός κεντρικού συστήματος διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας θα μπορούσε να βελτιώσει αρκετά την κατάσταση και να απαλλάξει τις μεμονωμένες βιβλιοθήκες από δραστηριότητες που μπορεί να ξεπερνούν κατά πολύ τις δυνατότητές τους. Το λειτουργικό *υποσύστημα* θα μπορούσε να αναλάβει δραστηριότητα σε τρία επίπεδα.

1. Στη συγκέντρωση υλικού που θα ψηφιοποιείται από τις επιμέρους βιβλιοθήκες και τη διάθεσή του σε εξουσιοδοτημένους από τις τοπικές βιβλιοθήκες δικαιούχους.
2. Στη ρύθμιση των νομικών και θεσμικών θεμάτων με τους εκδότες για λογαριασμό όλων των τυφλών χρηστών των μελών της κοινοπραξίας.
3. Στην ενημέρωση των ενδιαφερομένων βιβλιοθηκών και χρηστών για την ύπαρξη προσαρμοσμένων εργαλείων, την τήρηση προτύπων, την υιοθέτηση κοινών τεχνικών προδιαγραφών, τη σύνταξη οδηγιών κλπ.
4. Στη δημιουργία Συλλογικού Καταλόγου υλικού για τυφλούς χρήστες (στην Ελλάδα και στην Κύπρο). Οι πρώτες διεργασίες έχουν ήδη ξεκινήσει (Τσιμπόγλου, Ζέρβας, and Ανδρέου 2006). Η τεχνογνωσία και οι δυνατότητες υπάρχουν και απομένει ο συντονισμός για την υλοποίησή του.

---

⁸ Π.χ. οπτική σάρωση έντυπων τεκμηρίων, οπτική αναγνώριση χαρακτήρων για μετατροπή της εικόνας σε κείμενο, μετατροπή γραπτού (πληκτρολογημένου ή κειμένου προερχόμενου από οπτική αναγνώριση χαρακτήρων) σε τεχνητή φωνή μέσω συνθέτη φωνής (π.χ. Εκφωνητής/IEA), μετατροπή κειμένου σε γραφή Braille για τυφλούς χρήστες (λογισμικά SUPERNOVA/JAWS, HAL), αναγνώριση φωνής και μετατροπή σε γραπτό κείμενο (MS speech, Λογογράφος/IEA).

⁹ http://library.ucy.ac.cy/accelerate/accel_gr.htm, Πρόσβαση 26/3/2005

¹⁰ <http://www.lib.uom.gr/accelerate/> Πρόσβαση 26/3/2005

4 Το άμεσο μέλλον ή ... η συνέχεια στην περιφέρεια

Η Τεχνολογίες Πληροφορικής προχωρούν ραγδαία, τεχνικές επιλογές απαξιώνονται σε διάστημα έτους. Για την εξασφάλιση ευελιξίας και τη δυνατότητα προσαρμογής του Συλλογικού Καταλόγου στις εξελίξεις, κρίνεται απαραίτητη η συντονισμένη συνεργασία των εστιών τεχνογνωσίας που έχουν ήδη δημιουργηθεί (ομάδες Πανεπιστημίου Κρήτης, ΕΚΤ, Συλλογικού Καταλόγου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Συλλογικού Καταλόγου δημοσίων Βιβλιοθηκών κλπ.). Ο πραγματικός στόχος δεν είναι πια η δημιουργία Συλλογικού Καταλόγου. Ο Συλλογικός Κατάλογος είναι το μέσον. Στόχος είναι η συνεχής βελτίωση των επιμέρους καταλόγων μέσα από τη συνεχή βελτίωση των εγγραφών του Συλλογικού Καταλόγου και η πολλαπλή αξιοποίηση του υλικού που αντιπροσωπεύει ο Συλλογικός Κατάλογος. Κάθε εγγραφή που θα καταλαμβάνει τη θέση μιας υπάρχουσας ως ποιοτικότερη ή πληρέστερη, δυνητικά, θα αντλείται στη συνέχεια από άλλες βιβλιοθήκες θα βελτιώνεται και θα επανέρχεται βελτιωμένη να αντικαταστήσει αυτήν από την οποία γεννήθηκε. Παράλληλα από την ίδια τη διαδικασία ενημέρωσης του καταλόγου θα εντοπίζονται ομαδοποιούνται και αποστέλλονται στα βιβλιοθήκες προέλευσης συστηματικά ή επαναλαμβανόμενα λάθη και αποκλίσεις από τις καθιερωμένες κανονικότητες. Είναι ευκολότερο πλέον στις βιβλιοθήκες να προβαίνουν σε συστηματικές διορθώσεις. Ο Συλλογικός Κατάλογος ενώ προκύπτει ως γέννημα των ποσοτήτων των επιμέρους καταλόγων μπορεί στην πορεία να εξελιχθεί σε γεννήτορα της ποιότητάς τους.

Η επιτυχής έκβαση του εγχειρήματος του Συλλογικού Καταλόγου εξοικονομεί κονδύλια που μέχρι τώρα δαπανώνται για ξεχωριστά ή αποσπασματικά έργα τρέχουσας ή αναδρομικής καταλογογράφησης σε κάθε βιβλιοθήκη, με αμφίβολα αποτελέσματα ποιότητας σε όρους τυποποίησης, ομοιογένειας και πληρότητας. Η ανάπτυξη του Συλλογικού Καταλόγου συμβάλει στη δημιουργία εργαλείων και μηχανισμών αξιοποίησης του συνόλου του υπάρχοντος παραδοσιακού έντυπου (κυρίως βιβλιακού) υλικού των βιβλιοθηκών-μελών από όλους τους χρήστες των βιβλιοθηκών-μελών.

Τη σημαντικότερη όμως διάσταση της δημιουργίας του Συλλογικού Καταλόγου αποτελεί η εξασφάλιση υποδομής σε εξοπλισμό, μηχανισμούς επικοινωνίας, ανθρωποδικτύου και τεκμηριωτικού υλικού για τη δημιουργία δίγλωσσου (ελληνικού-αγγλικού) **Εθνικού Αρχείου Καθιερωμένων Αποδόσεων**, σε πλήρη σύνδεση με τις Καθιερωμένες αποδόσεις θεμάτων, ονομάτων κλπ. της Library of Congress. Στην προσπάθεια αυτή έχουν ρόλο και δυνατότητα συμβολής όλες οι κατηγορίες βιβλιοθηκών, αρχής γενομένης από τις Δημόσιες και την πρωτοβουλία Συλλογικού Καταλόγου Δημοσίων βιβλιοθηκών. Μέχρι τώρα οι προσπάθειες γίνονται ανεξάρτητα και σε πλήρη απομόνωση μεταξύ τους. Το επιδιωκόμενο συνίσταται στο συντονισμό αυτών αλλά και νέων προσπαθειών. Το αποτέλεσμα του ενός (ή σωστότερα της μιας βιβλιοθήκης) να το καρπώνονται όλοι. Η λειτουργία και επέκταση των Διαρκών Επιτροπών Καταλογογράφησης μπορεί να δώσει το πλαίσιο συνεργασίας. Σε αυτή τη νέα φάση εμπλέκονται πολλοί περισσότεροι, πολύ περισσότερο ουσιαστικά και κυρίως αποτελεσματικά.

Μέχρι τώρα το βάρος της υλοποίησης έπεφτε στο «κέντρο». Όμως τα «κέντρα» από μόνα τους δεν δημιουργούν συλλογικούς καταλόγους, εξασφαλίζουν τις υποδομές και προετοιμάζουν τη δημιουργία τους. Αυτή είναι η προσωπική εμπειρία από προηγούμενες προσπάθειες (βλ. Συλλογικός Κατάλογος Περιοδικών, ARGOS, Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Συλλογικός Κατάλογος Δημοτικών Βιβλιοθηκών, Συλλογικός Κατάλογος Κυπριακών Βιβλιοθηκών). Από τώρα το βάρος επιμερίζεται στις

βιβλιοθήκες. Στους επόμενους 3 μήνες ο Συλλογικός Κατάλογος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών θα αναδυθεί από τις «μικρές οθόνες» και θα περιλαμβάνει τα δεδομένα από όλες τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες. Το γεγονός αυτό θα σημάνει την ολοκλήρωση της φάσης υλοποίησης του Συλλογικού Καταλόγου. Απομένει η φάση συντήρησης.

Ο Συλλογικός Κατάλογος είναι περισσότερο από το άθροισμα των μερών που τον αποτελούν. Η δημιουργία του δίνει μια μοναδική ίσως ευκαιρία να επιτευχθούν όσα δεν κατάφεραν οι ασυντόνιστες προσπάθειες των βιβλιοθηκών τόσα χρόνια: διαδικασίες συστηματικού διαδανεισμού, διαδικασία δημιουργίας αρχείων καθιερωμένων όρων, ελληνικού ιεραρχικού θησαυρού θεμάτων, αξιοποίηση του περιεχομένου των βιβλιοθηκών. Η πρόκληση της επέκτασης λειτουργιών, υπηρεσιών, δημιουργών και χρηστών του Συλλογικού Καταλόγου είναι ενώπιον όλων και ευτυχώς δεν μπορούμε να την αγνοήσουμε εύκολα.

Βιβλιογραφία

- Ζωντανός Κ, Πατραγκού Π, Ταραμόπουλος Α, and Φράγκου-Μπάτσιου Α. 2001. Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών για τυφλούς και άτομα με περιορισμένη όραση: η εμπειρία της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ACCELERATE. 18 2000, at Αθήνα.
- Bostick SL. 2001. The history and development of academic library consortia in the United States: an overview. *The Journal of Academic Librarianship* 27 (2): 128-130.
- Κούης Δ, Τσιμπόγλου Φ, Ασπρογέρακα Θ, Παλαιός Α, Φραγκούλη Α, Ευθυμίου Φ, and Βουγιουκλής Γ. Ελληνικός Συλλογικός Κατάλογος: Εξελίξεις και προοπτικές. 2005.
- Hider P. 2004. The bibliographic advantages of a centralised union catalogue for ILL and resource sharing. *Interlending & Document Supply* 32 (1): 17-29.
- Μώκος ΓΔ, Γεωργάκης Κ, Ζωντανός Κ, Παναγόπουλος Ν, Φραντζή Α, and Χατζηαντωνίου Τ. 2001. Ο Συλλογικός Κατάλογος των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. 18 2000, at Αθήνα.
- Τζαμουράνης Ν. 1977. Συλλογικός Κατάλογος Βιοϊατρικών Περιοδικών Αττικής. *Ιατρική* 32 (supplement).
- Τσιμπόγλου Φ. 1998. Η λειτουργία του Εθνικού Δικτύου Επιστημονικών & Τεχνολογικών Βιβλιοθηκών και οι αναμενόμενες επιδράσεις του στην αναδιαμόρφωση της Εθνικής Συλλογής Περιοδικών. 5-7 Νοεμβρίου 1997.
- 2005. Συνεργασίες επιστημονικών βιβλιοθηκών σε ψηφιακό περιβάλλον: Μια συστημική προσέγγιση στην Ελληνική πραγματικότητα. Διδακτορική Διατριβή Συνεργασίες επιστημονικών βιβλιοθηκών σε ψηφιακό περιβάλλον: Μια συστημική προσέγγιση στην Ελληνική πραγματικότητα, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

- Τσιμπόγλου Φ, Ζέρβας Μ, and Ανδρέου Α. 2006. Πρακτικές ψηφιοποίησης αρχείων και ανάδυση νέων πεδίων συνεργασίας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. 2006-30 2006.
- Τσιμπόγλου Φ, Φιλοπούλου Μ, Βλασταρίδης Ν, and Τσιφή Ρ. 1998. *Συλλογικός Κατάλογος Περιοδικών στις Ελληνικές Επιστημονικές Βιβλιοθήκες*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.
- Papazoglou AM. 1968. *Συλλογικός Κατάλογος Επιστημονικών Περιοδικών Βιβλιοθηκών Ελλάδος, Περιοχή Αθηνών*. Αθήνα: Αθηναϊκό Κέντρο Οικιστικής.
- Tsimpoglou F. 2004. The interlibrary loan network in Greece: A model that survives in the digital era. *Interlending & Document Supply* 32 (3): 169-175.
- Πεπονάκης Μ, Σφακάκης Μ, and Τρούτπεγλη Ν. 2004. Προβλήματα διαλειτουργικότητας κατά την ταυτόχρονη πρόσβαση σε πηγές μέσω του πρωτοκόλλου Z39.50 και το περιβάλλον πρόσβασης "Η ΑΡΓΩ". 13 2004, at Κέρκυρα.
- Άνθη-Καλοφωλιά Έ. 2004. Αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα των ελληνικών καταλόγων : ασυνέπειες και λάθη στα αρχεία καθιερωμένων ονομάτων. 13 2004, at Κέρκυρα.